

Grenscnflict zonder limieten: "DE STRIJD OM DE SNELLE LOOP"

Simon van Wetten

Lang geleden voerde Gemert het wellicht meest slopende en toch zeker meest slepende proces uit de dorpsgeschiedenis. Bijna een eeuw lang hield de strijd rond en om de Snelle Loop alias de Walgraaf de gemoederen in de Commanderij danig bezig. Van 1539 tot en met 1630 reisden Gemertenaren met grote regelmaat af naar Brussel om aldaar, voor de Raad van Brabant, het Gemertse standpunt te verdedigen. En met even grote regelmaat bezochten de commissarissen van de genoemde Raad deze streken om getuigen te horen en 'inspectie oculaire' te doen.

De tegenstanders: 'die' van Aarle, Beek en Rixtel.

De aanleiding: de verhoging van de schutsom van een halve stuiver naar zeven en een halve stuiver.

De uitleg: sinds mensenheugenis was het goed gebruik, wanneer het vee overliep naar een andere gemeente, om dat vee dan te schutten. Een daartoe aangestelde persoon, de schutter, verzamelde de 'vreemde' beesten en dreef ze op naar een verzamelplaats, een schutskooi. Daar konden de eigenaren van de koeien, schapen, paarden en ganzen hun have, tegen betaling van een halve stuiver 't schot, weer ophalen.

In 1539 was het Gemerts vee wel erg grensoverschrijdend bezig. Dat lag aan het achterstallig onderhoud van de Snelle Loop en van de wal midden in die Loop. Dat stroompje vormde immers de grens tussen Gemert enerzijds en Aarle, Rixtel en Beek anderzijds.

De laatstgenoemde drie dorpen hadden de zorg en de plicht de wal en de

gracht, zoals de Loop toen genoemd werd, te schouwen en daar waar nodig te repareren. Dat was in 1539 blijkbaar al een tijd niet gebeurd, want allerlei vier- en tweevoeters staken naar believen over. En dan, dan eisen de schutters van Aarle, Rixtel en Beek opeens zeven en een halve stuiver 't schot, vijftien keer zoveel dan voorheen!

Een nietig voorval in de vaart der volkeren, maar toch het begin van langdurige haat, nijd en strijd tussen de Gemertse mensen en de inwoners van de drie dorpen aan gene zijde van de Loop. Karel V bemoeide zich ermee, weliswaar via de Raad van Brabant, maar toch. Van zoon Filips II vinden we eveneens een brief in de processtukken. En om de stamboom te completeren doen ook Albert en Isabel Clara Eugenia, infante van Espaingnon, middels een prachtige oorkonde een duit in het zakje.

Scheldpartijen in het Heuvelse en Beekse broek worden letterlijk weergegeven, er is een chirurgijnverslag van opgelopen verwondingen, men houdt zich bezig met serieuze vergelijkingen van de kwaliteit van het Beekse en het Gemertse gras.

Beschrijvingen van het landschap, compleet met maten en afstanden, verhandelingen over de waterhuishouding, arbitrage van Bakel en 's-Hertogenbosch, een moord in de doofpot gestopt, vervalste bewijsstukken, een gedwongen wandeling van de Gemertse magistraat langs de hele lengte van de Loop, inwoners van Aarle die worden gegijzeld, een omkoopschandaal...

Niets menselijks was onze voorouders vreemd!

Een lange rij van honderden getuigen schuifelt in de archiefstukken voorbij. Omdat zij allemaal hun naam, beroep, woonplaats en leeftijd noemen, vormt de strijd rond de Loop ook een prachtige genealogische bron.

Op de achtergrond worden de turbulente tijden geschilderd: de Gelderse krijg, met de gevreesde Maarten van Rossum. De Tachtigjarige Oorlog met de - naar de smaak van Aarle, Beek en Rixtel - nogal dubieuze rol van Gemert daarin.

De feestelijke inhuldiging van een nieuwe commandeur, een pijnlijk voorval aan de feesttafel, advocaten met pleidooien een hedendaagse Amerikaanse t.v.-serie waardig, het is maar een greep uit de kleurrijke gebeurtenissen en voorvallen rond een waterke van een paar meter breed.

Nieuwsgierig geworden naar de afloop? Kiest u partij? Leeft u ook mee en slaat u met die van Gemert (of die van Aarle c.s.) de vuist op de tafel van de 16e-eeuwse herberg als er door de tegenpartij weer een gemene streek is uitgehaald? Over een tijdje kan dat. Kijk uit naar "De strijd om de Snelle Loop, een publikatie in voorbereiding."